

Beavdegirji Sámi girkoráđđi (SGR)

07. – 08.09.2006

Romsa

Čoahkkimis ledje:

Oddvar D. Andersen, jodiheaddji

Inga Marie Nordstrand, nubbinjodiheaddji

Per Oskar Kjølaas, oassálasttii 1. beavvi, virgelohpi dii. 1600 rájes 1. beavvi

Ingrid Jáma

Jovna Z. Dunfjell

Ingrid Johansen

Svein Malmbekk

Aslak Anders N. Siri

Sierra bovdejuvvon olbmot ráđđechoahkkimii:

Hans Nic. Nilsen, Sámi girkoráđi davvisámi áirasa 1. várrelahttu ja, - fargga luohpame sámi áirras Davvi-Hålogalánda bismagotterádis

Ann Solveig Nystad, áiddoválljejuvvon sámi áirras Davvi-Hålogalánda bismagotterádis

Čállingoddi:

Synnøve Brevik

Asta Johnsen

Rávdná Turi Henriksen

Jens-Petter Johnsen, 1. beavvi

Gerd Karin Røsæg

Gunnar Westermoen

Sierra bovdejuvvon olbmot beaiveborramii, ráđđechoahkkimii ja eahketipmilbálvalussii.

Eahketipmilbálvalus

Duorastaga čakčamánu 7. beavvi dollojuvvui sámi / dárui eahketipmilbálvalus Sálašvákki girkus.

Ráđđechoahkkii čakčamánu 7. beavvi álggahuvvui rohkobottuin duorastaga Per Oskara ja bearjadaga Inga Marie bokte. Jodiheaddji Oddvar Andersen rabai ráđđechoahkkima.

Gohččun ja áššelistu dohkkehuvvui.

Áššelistu

- Ášši SGR 27/2006: Beavdegirjjit
- Ášši SGR 28/2006: Referáhhtaáššit
- Ášši SGR 29/2006: Diehtoáššit
- Ášši SGR 30/2006: Girku Heahteveahkki ja sin bargu álgoálbmogiid gaskkas sirkumpolára guovlluin / Ruoššas
- Ášši SGR 31/2006: GČ 07/2006: Sámi girkoallin – rabas girku soabadeami bargguin
- Ášši SGR 32/2006: Liturgalaš geahččaladdamat sámegillii - dohkkehanvuogit
- Ášši SGR 33/2006: Sámi girkoráđi boahte áigodat – geaidnu viidáseappot
- Ášši SGR 34/2006: NAČ 2006:2 Stáhta ja Norgga girku
- Ášši SGR 35/2006: Kommunikašuvdnavuođu Norgga girkus

SGR 27/06 Beavdegirjjit

---

1. Čoahkkingirji Sámi girkoráđi čoahkkimis 12.- 13.06.2006, Troanddimis

Mearráduš:

Sámi girkoráđi dohkkeha beavdegirjji.

SGR 28/06 Referáhhtaáššit

- 1) Prošeaktajodiheaddji Rolf Steffensen: Gaskaboddosaš raporta soabadanprošeavttas julevsámi guovllus geassemánu rádjái 2006.

Mearráduš:

Sámi girkoráđi váldá referáhhtaášši diehtun.

SGR 29/06 Diehtoáššit

- 1) Reive 21.07.06 Norgga girkus Sámediggái: Sámedikki lahtu ja várrelahtu nammadeapmi Sámi girkoráđđái.
- 2) Bovdehus 24.07.06 Lulli-Hålogálandda bispagotterádis: Bismma Øystein Larsena luohpama čalmmustahttin 21. – 22.10.2006 Bådåddjås.

- 3) Sámi girkobeavvit 2008:
  - Reive 22.06.06 SGR:as Sámediggái, Anár, ovttasbargu riikkaid gaskkas.
  - Reive 23.06.06 SGR:as Ruota girku Sámi girkoráđđái: SGR` 2 áirasa nammadeapmi bargat odđa Sámi girkobeivviiguin.
  - Vástádus e-poastta bokte Sámedikkis, Anár, 12.07.06: Ovttasbargu riikkaid gaskkas
  - Reive 18.08.06 SGR:as Ruota girku Sámi girkoráđđái: Lávdegotti lahtut ja ovttasbargu
- 4) Riksantikvarenis UITØ:ii: Kopijja sierralobiohcamuša miehtamis Kulturmuitalágas 29.05.06; dutkanroggamiid birra Lávzeluovttas, Hámárfeastta suohkanis.
- 5) Reive 21.07.06 Nidarosa bismagotteráđis: Lulli- ja julevsámi sálbma- ja liturgiijabarggut.
- 6) Reive 09.08.06 SGR:as Nidarosa bismagotteráđđái ja Lullisámi girkoeallin lávdegodđái: Lullisámi searvegoddi geahččalanprošeaktan Norgga girku ođastusbarggus.
- 7) Kopijja reivves v 21.06.06 Biibbalsearvvis Kultuvra- ja girkodepartementii: Biibbaljorgaleapmi sámegillii – bajilgovva 2005` rehketoalus.
- 8) Reive 26.06.06 SGR:as Ruota girku Sámi girkoráđđái, Bienjenddaelie: Ekonomalaš nannen davviriikkalaš sámi nuoraidbargguin.
- 9) Bovdehus ávvukonferánsii Romssas golggothmánu 5. – 8. beivviid 2006, Samarbetsrådet för Kristna kyrkor i Barentsregionen (SKKB).
- 10) Bovdehus Sámi allaskuvlla almmolaš rahpamii, Guovdageaidnu, borgemánu 17. beaivvi 2006.
- 11) SGR:as 17.08.06 ”Giehtagirji – liturgiijat” referánsajovkui: Gohččun čoahkkimii 22. – 23.08.06 Romssas
- 12) Historjaseminára lágideapmi. Lágideaddjit: Saemien Sijte, Snoasa ja Nidarosa Bismagotteráđi lullisámi girkoeallin lávdegoddi, 29.09.2006 Plássjes.
- 13) Artihkal 30.08.2006: Norwatcha Aracruza vuoittahalai fas.
- 14) Aviisačállosat

Lassiášši, meannuduvvon čakčamánu 8. beaivvi:

- 15) Reive Gonagaslaš Birasgáhttendepartementtas, beaiváduvvon suoidnemánu 25. beaivvi 2006, Bispačoahkkimii.

Mearrádus:

Sámi girkoráđđi váldá diehtoáššiid diehtun.

SGR 30/06 Girku Heahteveahkki ja sin bargu álgoálbmogiid gaskkas sirkumpolára guovlluin / Ruoššas

---

Čoahkkáigeassu

Girku Heahteveahki árrasgotti (GH) sápmelaš lahttu, Ronald Urheim lea moanaid gerddiid árvalan GH doaibmagoahtit eanet álgoálbmogiid gaskkas sirkumpolára guovlluin, erenoamážit Ruoššas. Dáid guovlluid álgoálbmogiin leat stuora hástalusat sihke sosiálalaččat ja kultuvrra, birasgahttema ja vuoigatvuodaid dáfus.

Ulbmil ságastallat Girku Heahtevehkiin lea iskat GH' boahhteáiggi vejolašvuodaid viiddidit iežaset álgoálbmotbargguid sirkumpolára guovlluide/Ruššii. SGR jáhká GH sáhttit lasihit sámi girkolaš searvama dán guovlluin GH' bargguide.

Dán ášši viidáset čuovvolemis lea dárbbalaš:

- Identifiseret vejolaš organisašuvnnaid maiguin GH sáhtta ovttasbargat
- Ruđalaš ressursat
- Fágalaš ressursat

Mearráduš:

Sirkumpolára álgoálbmotbargu lei ságastallanáššin gaskal Girku Heahteveahki ja Sámi girkoráđi Sámi girkoráđi čoahkkimis čakčamánuš 2006.

Sámi girkoráđi hálida álggahit ovttasbarggu Girku Heahtevehkiin nannet álgoálbmotbarggu árttalaš guovlluin, erenoamážit diakonála bargguin.

- Sámi girkoráđi bivdá Girku Heahteveahki buktit bajilgova álgoálbmogiid dilis sirkumpolára guovlluin.

- Čállingoddi bivdojuvvo čielggadit vuodu dakkár ovttasbargui Girku Heahtevehkiin jagis 2007.

SGR 31/06 GČ 07/2006: Sámi girkoeallin – rabas girku soabadeami bargguin

---

Čoahkkáigeassu

Rabas girku mearkkaša ahte das lea sadi iešgudetlágán ipmilbálvalusárbevieruide ja ahte daidda addo vejolašvuotta ovdánit. Rabas girku lámčá olbmuide vejolašvuoda atnit iežaset giela ja kultuvrra, ja das lea bargit geain lea gelbbolašvuotta mánggakultuvrralaš servodagas. Rabas girku soabadeami bargguin lea girku mii váldá searvama duodalažžan ođđa daguid bokte.

Sámi girkoráđi ásaheapmi jagis 1992 attii sápmelaččaide eanet válddi mearridit dili iežaset girkoeallimis. Girkočoahkkinnmearrádušat jagiin 1997 ja 2003 ledje vuodđun dálá soabadanbargguide gaskal sápmelaš unnitlogu ja dáčča eanetlogu. Rievttis dieđut ja máhtut sápmelaččaid ja sámi servodatdili birra leat vuodđun soabadanbargguin girku olis.

Boahttevaš girku ferte boktit beroštumi ja ođastuhtima sámi girkoeallimis. Girku dárbbasa ovddidit bargguid mat sáhttet sámi girkoeallima duohta dárbbuid dustet. Dat guoská ovdamearkkadihte vuhtiiváldit sámelága giellanjuolgadusaid buot dásiin girkus, háhkat girkolaš oahpponeavvuid sámegeallii ja bargiid geat sáhttet girkolaš bálvalusaid doaimmahit sámegeallii ja dovdet sámi kultuvrra, rekrutteret sápmelaččaid girkolaš bálvalusaide ja ásahtit sámi girkoeallimii relevánta oahppofálaldagaid, systemáhtalašvuotta girkolaš čalmmustemiin dehálaš mearkabeivviid nugo sámi álbmotbeaivvi.

Girku guovlluin, ábaide golmma davimus bismagottiin ja Oslo bismagottis ja guovddášgirkolaš ráđit galget geatnegahttojuvvot ráhkadit prográmmaid mat erenoamážit vuhtiiváldet sámi girkoeallima. Mihttu lea lámčit sápmelaččaide vejolašvuoda oážžut girkolaš bálvalusaid eatnigillii, vaikko gos riikkas orože.

Mearrádus:

Girkočoahkkin lea ilus dainna ovdánemiin mii sámi girkoallimis lea dáhpáhuvván daid maŋemus jagiid. Girkočoahkkin hálida aktiivvalaččat veahkehit vai dát ovdánumi- ja ođastanbarggut sáhttet jotkojuvvot. Norgga girku šaddá eanet duohta ja ollislaččat girku go sámi girkoallin beassá ovdanbuktojuvvot iežas eavttuid mielde.

Sámi kultuvra ja girkoallin sáhtta girku lasihit impulssaid oskku ja identitehta ipmárdussii ja oktavuoda gaskal luonddu ja eallima ollislašvuoda.

Girkočoahkkin dovda Norgga girku sierra geatnegasvuoda sápmelaččaid ektui álgoálbmogin girkus. Dat mearkaša earret eará ovddasvástádusa láhčit ipmilbálvalus- ja girkoallima sámi eavttuid mielde. Ovdeš áiggiid dáruiduhttin ja vearrivuohta sámiid vuostá lea duogážin dasa go Girkočoahkkin lea váldán badjelasas sierra ovddasvástádusa bargat dan ovdii ahte sámegeilla, árbevierut ja girkoallin galget dohkkehuvvot ja ahte daidda addojuvvo ovdánanvejolašvuoha. Dušše dainna lágiin sáhttet hávit maid boasttuvuohta lea daguhan, buoriduvvot ja soabadeapmi ásavuvvot.

Girkočoahkkin áigu bargat dan ovdii ahte sámelága giellanjuolggadusat, mat addet vuoigatvuoda oažžut oktagaslaš girkobálvalusaid sámegeillii, maiddái galget gustot olggobeale hálddašanguovllu. Dan golmma davimus bismagotteráđiin main lea sierra ovddasvástádus davvi-, julev- ja lullisámegeillas, ferte sámegeilla ja kultuvragelbbolašvuoha nannejuvvot.

Girkočoahkkin hálida ahte guovddášgirkolaš ráđit dás ovddosguvlui galget ovtasbargat guovllu ja báikkálaš girkolaš ásavusaiguin veahkkin nannet sámi nuoraid rekrutteret girkolaš oahpuide ja buoridit rekrutterema girkolaš virggiide sámi guovlluin. Dálá rekrutterendilli Sis-Finnmárkku proavássuohkanis lea váttis.

Girkočoahkkin hálida joatkit láhčit ipmilbálvaluseallima davvisámegeillii, julevsámegeillii ja lullisámegeillii. Biibbaljorgalanbarggut, sálmmat ja liturgiijat galget ain vuoruhuvvot ja daidda juolluduvvot dárbbášlaš ruđalaš ressursat. Dat lea erenoamáš dehálaš julevsámi ja lullisámi guovlluin gos ollu ain váilu.

Girkočoahkkin hálida ahte heivvolaš organiseren sámi girkoallimii digaštallojuvvo girku ođastusbargguid oktavuodas. Dan oktavuodas lea maiddái dehálaš gozihit sámi girkoallima dárbbuid olggobealde sámi guovddášguovlluid. Mihttu lea gávdnat heivvolaš vuogádagaid maid bokte sámi girkoallin sáhtta ovdánit ja ođasmahttojuvvot.

Norgga girku galgá ain leat ovdalis čájeheamis geainnu Norgga ovddasmanni rollas álgoálbmotgažaldagain. Vásáhusat ja gelbbolašvuoha sámi girkoallimis galgá adnot Norgga girku riikkaidgaskasaš bargguin.

Girkočoahkkin bivdá Sámi girkoráđi ráđđalagaid Davvi-Hålogalándda, Lulli-Hålogalándda ja Nidarosa bismagotteráđiiguin ráhkadit ovdánahttinplána daid iešguđet sámegeieljoavkkuide sámi girkoallimis. Girkočoahkkin bivdá Sámi girkoráđi ovddidit dakkár ovdánahttinplána áššin Girkočoahkkimii jagis 2008.

Čoahkkáigeassu

Sámi girkorádis (SGR) lea leamaš ovddasvástádus ráhkadit liturgiijaid davvisámegillii golgotmánu rájes 1993. Jagis 1993/94 álggahii Nidarosa bismagoddi ovdánahttit ipmilbálvalusortnegiid sámegillii, muhtin välljejuvvo liturgiijaid ja sálmmaid lullisámegillii. Sámi girkoráddi doarjui barggu ruđalaččat jagiid 1994-2000. Sámi girkoráddi lea jagiid 2004-2005 dorjon ruđalaččat julevsámi liturgiijabarggu mii dál lea jođus. Sámi girkorádi nammaduvvon jođanisbargi joavku, mii lea nammaduvvon áigodahkii 2006-2007, bargá dál sámegiel ipmilbálvalusodastanbargguiguin. Das leat buot golbma sámi giellaguovllu ovddastuvvon. Sámi liturgalaš bargguide ferte boahhtevas jagiid sihkarastit ruđa, ja hálddahuslaš návccaid. Girkorádis lea váldi dohkkehit liturgalaš geahččaladdamiid sámegillii, manñil go Sámi girkoráddi lea iežas rávvaga addán. Sámi liturgaáššit ja dohkkehanvuogit eai leat meannuduvvon dain ođđa dohkkehanvuogi njuolgadusain maid Girkoráddi ráhkadii Girkočoahkkimii jagis 2004.

Áššemeannudeapmi lea ráhkaduvvon Sámi girkorádi davvisámi liturgiijabarggu vásihusaid vuodul. Áššečielggadeapmi guoská dušše geahččalanliturgiijaide ja daid dohkkeheapmái.

Mearrádus:

Sámi girkoallin dárbbasa ipmilbálvaluseallima mii addá oskku ja gullevašvuoda ja movttidahtta oassálastit. Eatnigiela geavaheapmi ja vejolašvuhta geavahit eatnigiela ipmilbálvalusortnegiin galgá leat guovddážiis dán barggus.

Liturgiijaid ráhkadeamis áigu Sámi girkoráddi boahhteáiggis geahččat dán golbma sámi giellaguovlluid oktasaččat. Liturgalaš geahččaladdamiid dohkkeheamis evttoha Sámi girkoráddi čuovvovaš vuogi:

1. Sámi girkoráddi ásaha áššedovdi joavkku. Davvi-Hálogalandda bisma, Lulli-Hálogalandda bisma ja Nidarosa bisma leat miellahttun joavkkus, ja servet jovkui dárbbu mielde.
2. Go áššedovdi joavku lea dohkkehan liturgiija, de sáddejuvvo dat Sámi girkoráddái. Áššedovdiid fágalaš árvvoštallama vuodul dahká Sámi girkoráddi mearrádusa ja sádde iežas dohkkehan rávvaga Girkoráddái.

SGR 33/06 Sámi girkorádi boahhte áigodat – geaidnu viidáseappot

---

Čoahkkáigeassu

Sámi girkoráddi (SGR), välljejuvvo 2002-2006 áigodahkii lea čoahkkimisttis čakčamánu 7.-8. beivviid 2006 ságastallan SGR` doaimmaid birra dán áigodagas. Ságastallamis leat deattuhan váldoáššiid ja fáttáid, ja rádi vásihusaid dán barggus, gehččojuvvon riikkadási geahččanguovllus.

Áššit ja fáttat maiguin ráddi lea dán áigodagas bargan:

Soabadeapmi.

Ressursadilli sámi girkoallimis, báikkálaččat, guovlluin ja riikkadásis.

Oahpponeavvoraškadeapmi, erenoamážit oskkuoahpahusas ja sálmmat ja liturgiijat.

Sámi girkolaš vuoddoohpahus. Ovtasbargu Sámi allaskuvllain oahpahusplánaid ráhkadeamis.

Girkoallin álgoálbmotgeahččanguovllus. SGR` oassálastin ja bargu sámi guovlluin, ja riikkaidgaskasaččat. Sámi girkoabeavvit, LVF ja GM` váldočoahkkimat.

Nuoraidbargu rádi nuoraidlávdegotti olis.

Girkolaš odastusbarggut; SGR` bargu ja mearkašumiid buktin Stáhta – girku áššái.

Girku ja kultuvra: Sámi geahččanguovlu vuhtiváldojuvvon áššis.

Soames guovddáš gažaldaga ja čuolmma:

Sápmelaččain lea álgoálbmot stáhtus min riikkas, makkár konkretalaš mearkkašupmi lea das?
Maid mearkkaša dat ahte sámi álbmot galgá beassat muosáhit sámi girkoeallima iežas eavttuid mielde. Makkár standárdat ja prinsihpat galget das vuodđun?
Maid mearkkaša soabadeapmi?
Hápmira ráđdečoahkkimis lei soabadanášši ja dan mearrádusa áigumuš oažžut girku bargagoahhtit, lasihit dieđu ja buktit ovdan girku geatnegasvuodaid. GR ii leat ovddidan dan ášši nugo SGR` vuordámuš lei mearrádusain.
Guđeládje sáhtta sámi girkoeallin ovttasbargat ásahusaiguin sámi servodateallimis?
Guđeládje juogaduvvo ovddasvástáduš sámi girkoeallimis girku orgánaid gaskkas?
Naba ekumenalaš ja riikkaidgaskasaš ovttasbargu Davvikalohtas?
Evángelalaš-lutherlaš girkus leat iežas dovddastusčállosat, min bargu lea láchit dili nu ahte Sáni sáhtta sárdniduvvot Oahpaheadđji gohččuma mielde. Mihttun lea oažžut olbmuid čuovvut Kristusa.

Čielggadit rollaidjuogadeami gaskal guovddášgirkolaš rádiid ja bismagotterádiid.
SGR` ja bargiid rolla.

Unnán oktavuoha sámi ásahusaiguin ja birrasiiguin. SGR lea riikkadási orgána, ja das galggaše čoahkkimat ja sierra oktavuoha Sámedikkiin. Lea dárbu ráhkadit plána mas ovdanboahhtá guđeládje dakkár oktavuoda sáhtta organiseret. SGR ferte čujuhit makkár beliiguin lea dehálaš bargat.

Mearrádus:

Sámi girkoráđdi lea ságastallan rádi vásihusaid birra mañemus áigodagas ja bivdá čállingotti váldit mielde odđa ráđđái daid oainnuid mat ovdanbohte ságastallamis.

SGR 34/06 NAČ 2006:2 Stáhta ja Norgga girku

Mearrádus:

Sámi girkoráđdi bivdá gulaskuddancealkámušas vuhtiiváldit čuovvovaš sámi girkoeallimii dehálaš čuoggáid:

- Stáhta aktiivvalaš doarju oskku- ja eallinoainnupolitihkka
- Norgga girku sierra ovddasvástáduš sámiid ektui álgoálbmogin
- Dárbbu vuhtiiváldit davvisámi, julevsámi ja lullisámi gielaid ja árbevieruid girkus
- Dárbbu sámi birrasiin vuoruhit nuoraidbarggu ja rekrutterema girkui
- Ipmilbálvaluseallin davvi-, julev- ja lullisámegillii
- Organiseret sámi girkoeallima heivvolaš vugiin báikkálaččat, guovlluin ja riikkadásis
- Girku aktiivvalaš rolla Norgga ektui álgoálbmotgažaldagaid ovddasmannin.
- Doarváid ruđalaš rámmat sámi girkoeallima viidáset ovdánahttimii.

SGR 35/06 Kommunikašuvdnavuoddu Norgga girkus

Čoahkkáigeassu

Norgga girkus leat ollu bargit geat iežaset oahpu ja bargohárjáneami bokte leat hájjanan gulahallat. Dattege váilu girkus oktasaš višuvdna ja strategiija kommunikašuvdna- ja diehtujuohkinbarggus. Dat ohaluvvo go girku galgá stuorát kommunikašuvdnahástalusaid čadahit, nugo girku-stáhta – digaštallamis, homofiliijaášsis, oskkuoahpahušođastusas ja religiuvdnadialogas. Dasalassin lea obbalaččat stuora dárbu nannet girku lagasvuoda mediagovas ja eará almmolaš sajiin.

Muhto girku kommuniserennávcca digaštallama lokten lea vuđolet ášši go gaskkustandárbu earjiláššiin. Čiekŋalis servodatrievdamat leat rievadan girku sajádaga ja rolla sihke almmolašvuodas ja oskkuservodahkan. Áššedokumeanta čujuha earret eará ahte olbmuid religiuvdnaovdanbuktin rievdá servodaga árvofápmovuogádagaid mielde.

Norgga girku kommunikašuvdnavuodđu galggašii doaibmat veahkkin vai buohkat geat ovddastit girku sáhttet buorebut dovdát daid višuvnnaid, mihtuid ja vuodđoárvvuid mat galget Norgga girku kommunikašuvnna báidnit. Mearrádusevttohusas čilgejuvvo dat maid Girkočoahkkin oaivvilda dáinna golmmain árvodoahpagiin rabasvuohhta, lagasvuohhta ja doaivu.

Mearrádusevttohus deattuha ahte Norgga girku kommunikašuvdnavuodus lea unnán árvu jus vuodu ala ii huksejuvvo mihkkege. Muhto mearrádusevttohus čujuha ahte lea ávkkálaš vuolggasadji čoahkkanit ovttá kommunikašuvdnavuodu duohkái vai girku ásausaide lea vejolaš ráhkadit strategijaid ja doaibmaplánaid girku kommunikašuvdnii.

Norgga girku oskkuoahpahasodastusa bargu lea maid kommunikašuvdnavuodđu. Áššedokumenttas čujuhuvvo dehálažžan hukset viidáseppot dan kommunikašuvdnavišuvnna mii lea vuodđun oskkuoahpahasodastusas.

Mearrádus:

1. Sámi girkoráđđi miehtá mearrádusevttohusii Norgga girku kommunikašuvdnavuodu áššis.
2. Sámi girkoráđđi bivdá *vuollegašvuoda* árvoštallojuvvot vuodus sierran vuodđoárvin ja ahte dasa addojuvvo sisdoallu Sámi girkoráđi ságastallama mielde.
  - 1.